

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Белік Лариса Степанівна

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИ НА ДОСТОВІРІСТЬ ДОКАЗІВ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....595

Гресь Юлія Олегівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЛІДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРИСЛИВІ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТРАДИЦІЙНА СЛІДОВА КАРТИНА ТА НОВІ ВИКЛИКИ ЕРИ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ596

Загородній Ігор Вікторович

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У
КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ.....599

Колодіна Анна Сергіївна

МОЖЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦИФРОВИХ
ДОКАЗІВ.....602

Чернов Олександр Віталійович

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ СУДОВОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ У КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДЛЯ
ВСТАНОВЛЕННЯ ЧАСУ НАСТАННЯ СМЕРТІ605

Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ
ШАХРАЙСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ608

Чумак Сергій Прокопійович, Фалінський Павло Миколайович

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ
КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....610

Федорчук Олександр Вікторович

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ
ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....614

Хижняк Євген Сергійович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА
ФАКТОМ ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ616

Стаурська Олександра Миколаївна

ПОСТЦИФРОВА ТРАСОЛОГІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ.....620

Винокуров Юрій Олегович

МІСЦЕ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....623

Височанська Софія Олегівна, Чурілова Єлизавета Вадимівна

РОЛЬ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЗНИЖЕННІ РІВНЯ СМЕРТНОСТІ НА
ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ.....625

Гриневич Вікторія Юріївна

ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ СЛІДЧИХ ВЕРСІЙ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....628

Пишиненко Ірина Юріївна

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СИСТЕМІ
ПЕРЕВІРКИ ВЕРСІЙ ЩОДО ІНСЦЕНУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ631

Волос Владислав Олександрович

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ634

Гриневич Вікторія Юрївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування,
асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ СЛІДЧИХ ВЕРСІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Сучасна криміналістична практика ставить перед слідчим завдання ефективного управління доказовою діяльністю в умовах обмеженого часу, активної протидії з боку учасників провадження та неповноти наявної інформації. Складність цих умов актуалізує пошук допоміжних тактичних інструментів, здатних підвищити точність орієнтування слідчого у фактичних обставинах справи. Одним із таких інструментів є поліграф, це засіб психофізіологічної реєстрації, який не претендує на роль самостійного джерела доказів, проте здатний забезпечити слідство орієнтуючою інформацією, необхідною для раціонального планування перевірки висунутих версій [1].

Попри поширене уявлення про поліграф як «детектор брехні», його реальний науковий зміст є значно скромнішим і водночас практично ціннішим. Прилад фіксує комплекс мимовільних фізіологічних змін дихальних, серцево-судинних, шкірно-гальванічних, що виникають у відповідь на подразники, пов'язані з певними подіями чи обставинами. Ці зміни відображають не факт неправдивості висловлювання, а ступінь психологічної значущості конкретного питання чи теми для досліджуваної особи. Відтак криміналістична цінність поліграфа полягає передусім у можливості виявити ознаки прихованої обізнаності особи щодо деталей події тих відомостей, які вона не декларує, але психофізіологічно реагує на відповідні стимули [2].

Включення поліграфічного дослідження до системи перевірки слідчих версій обумовлене об'єктивною потребою в раціональному розподілі слідчих ресурсів. Коли перед слідством стоїть кілька рівноправних версій, жодна з яких не має достатнього доказового підкріплення, постає завдання визначити пріоритетний напрям перевірки. Саме тут поліграф може відіграти роль допоміжного аналітичного фільтра: його результати здатні вказати, які версії варто опрацьовувати в першу чергу, де зосередити оперативний та процесуальний ресурс, а де тимчасово відкласти перевірку до появи нових даних.

Тактичне застосування поліграфа варіюється залежно від типу слідчої версії, що перевіряється. Якщо версія стосується особи підозрюваного, дослідження дає змогу з'ясувати, чи має ця особа обізнаність щодо специфічних деталей події, недоступних стороннім. При перевірці версій про спосіб вчинення злочину поліграф допомагає встановити наявність у підозрюваного знань про знаряддя, послідовність дій або місця приховування предметів [1]. У справах із груповою злочинністю дослідження орієнтує слідство щодо розподілу ролей між учасни-

ками. Окремої уваги заслуговує застосування поліграфа при перевірці версій про інсценування злочину або завідомо неправдиве повідомлення коли заявник може бути зацікавлений у формуванні певного сприйняття події.

У структурі криміналістичної тактики поліграф реалізує три взаємопов'язані функції. Перша діагностично-орієнтуюча: дослідження дозволяє виявити, які саме теми та обставини є психологічно значущими для особи, що в сукупності з іншими даними може свідчити про її можливу причетність або обізнаність. Друга планувально-коригувальна: отримані результати слугують підставою для уточнення слідчого плану, встановлення черговості перевірочних заходів та коригування тактичних рішень. Третя комунікативно-тактична: сама пропозиція пройти поліграфічне дослідження може змінювати поведінку учасника провадження, знижувати маніпулятивність його позиції та стимулювати готовність до співпраці [1].

Якість поліграфічного дослідження безпосередньо залежить від рівня взаємодії між слідчим і поліграфологом. Слідчий не може залишатися пасивним замовником готового висновку він зобов'язаний надати фахівцеві структуровану інформацію про обставини справи: хронологію подій, відомі деталі, наявні докази, суперечності в показаннях різних осіб, а також перелік альтернативних версій. На цій основі поліграфолог формує програму тестування, добирає релевантні стимули та обирає методику, що найбільше відповідає конкретній ситуації. При цьому формулювання тестових запитань має відповідати вимогам чіткості, однозначності та доступності для розуміння досліджуваною особою [1].

Особливу практичну цінність поліграф має у провадженнях щодо злочинів, вчинених організованими групами, де учасники, як правило, дотримуються узгоджених легенд і активно протидіють слідству. Дослідження дає змогу визначити межі обізнаності кожного учасника: безпосередній виконавець зазвичай обізнаний щодо тактичних деталей злочину, але не знає про фінансові схеми; організатор навпаки. Це дозволяє адресно спрямувати подальші слідчі дії. У справах про корупцію та економічні злочини, де матеріальна слідова картина часто є мінімальною через використання усних домовленостей і закритих каналів зв'язку, поліграф може допомогти виявити, які елементи злочинної схеми є значущими для конкретної особи, та зорієнтувати слідство на отримання відповідних цифрових і документальних доказів.

Водночас необхідно чітко усвідомлювати обмеженість можливостей поліграфа. Фізіологічні реакції людини є поліфакторними: підвищення збудження може бути зумовлене страхом несправедливого звинувачення, ситуативною тривогою, перенесеною психологічною травмою або індивідуальними особливостями нервової системи, а не причетністю до злочину. Тому висновки поліграфолога мають формулюватися виключно в категоріях ймовірності, а не категоричних тверджень про правдивість чи неправдивість особи. Слід також враховувати небезпеку упередженої інтерпретації: якщо слідчий сприймає результати дослідження як підтвердження заздалегідь обраної версії, це призводить до звужен-

ня аналізу й ігнорування альтернативних пояснень [3]. Поліграфічні дані мають спонукати до розширення перевірки, а не до передчасного закриття версій.

Невід'ємною умовою правомірного застосування поліграфа є дотримання етичних і правових стандартів. Участь у дослідженні має бути виключно добровільною: особа повинна розуміти характер процедури, її мету та можливі наслідки і давати на це свою згоду без жодного примусу. Неприпустимим є використання поліграфа як інструменту психологічного тиску або спроб спонукати особу до участі через погрозу негативних наслідків у разі відмови. Порушення цих засад не лише підриває довіру до отриманих результатів, а й ставить під сумнів законність усього провадження в цій частині [1].

Підсумовуючи, слід констатувати, що поліграф є перспективним, але суворо допоміжним елементом сучасного криміналістичного інструментарію. Його головна функція не замінювати процесуальне доказування, а структурувати пошукову діяльність слідчого: звужувати коло версій, що потребують першочергової перевірки, виявляти «вузлові точки» інформаційної моделі події та орієнтувати на отримання конкретних об'єктивних підтверджень. Практична результативність поліграфічного дослідження визначається не лише якістю апаратури, а насамперед компетентністю поліграфолога, точністю сформульованих стимулів, дотриманням процедурних вимог та здатністю слідчого правильно інтегрувати отримані орієнтири в загальну систему доказів [1]. За таких умов застосування поліграфа сприяє підвищенню обґрунтованості тактичних рішень і загальної ефективності розслідування кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Колодіна А. С., Чернов О. В., Гриневич В. Ю. Поліграф у системі тактичних засобів перевірки слідчих версій під час розслідування кримінальних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 12. С. 336–340. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-12/73>
2. Морозова Т. Р. Методика виявлення прихованої інформації у поліграфічних дослідженнях : монографія / за наук. ред. О. М. Морозова. Київ : Алерта, 2023. 472 с.
3. Мотлях О. І. Окремі засади використання поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1 (9). С. 250–259.

Ключові слова: поліграф, криміналістична тактика, слідчі версії, досудове розслідування, психофізіологічні реакції, тактичні засоби, розслідування.

Key words: polygraph, criminalistic tactics, investigative versions, pre-trial investigation, psychophysiological reactions, tactical means, investigation.